

# Gamle avfallssynder

## Næringslivet trenger betingelser de kan stole på og basere sin planlegging på.

Av Bjørn Sveen

Bjørn Sveen er fagsjef i NHO

Innlegg på seminar i  
Norsk Vannforening 2. mars 1994

### **Sammendrag**

**Det er viktig for næringslivet å ha lover, tillatelser og arbeidsbetingelser de kan stole på, og som kan inngå i planleggingen som faste forutsetninger. Overivrige ordførere, helse-råd, havnesjefer etc. tilbød under industrireisningen i 50- og 60-åra mange bedrifter avfallsløsninger som var rimelige og forlokkende. I dag er ikke disse tillatelsene mye verdt, selv om de er skriftlig og med henvisning til Sunnhetslov eller Reguleringsplan. Industrien er ikke tjent med denslags bevisstløse tillatelser fra myndigheter som mer var myntet på ønsket om arbeidsplasser og skatteinntekter enn på seriøst ansvar for natur og grunnvann. Når det kommer til stykket står "det offentlige" heller ikke oppreist for de tillatelsene de engang ga.**

Vi er heller ikke tjent med lovgivere som hopper over problemkompleks fordi det synes vanskelig å avklare dem. Da skyver man bare problemene foran seg og overlater til fremtidige advokater å tolke tåkete bestemmelser. Man hoppet over avfallsspørsmålet i 1970 - fordi det var vanskelig og fordi et annet

departement satt og gjetet det. Ingen av departementetne gjorde jobben sin. (I paranter bemerket ser vi en parallell i det vedvarende myndighetsspørsmålet om hvem som har ansvar for kvaliteten på norsk drikkevannsforsyning)

Det er industrien som har stått for synliggjøringen av de fleste av de miljøproblemene vi har hatt, så også når det gjelder "gamle avfallsdeponier". Etterhvert som vi bokstavelig talt graver oss ned gjennom lagene dukker det opp også andre deltagere som indirekte har bidratt til situasjonen uten å bli trukket til ansvar. I dette tilfelle "det offentlige". Industrien har uten sammenligning vært den "godeste fiende" av alle.

Når det gjelder gamle avfallssynder mener vi å kunne hevde at industrien også var en utslagsgivende pådriver for å få oppryddingsprosjektet på skinnene - og med det mener jeg, over fra krisetilværelse til det som er blitt et eksemplarisk ryddig prosjekt. I lengre tid hadde vi sett hvordan miljøaksjonister og media bokstavelig talt jaget politikerne fra fylling til fylling, både her til lands og ennå mer i andre land. For de som lever av krisemaksimering var dette en ønsketilværelse. Kanskje nødvendig for å få vekket opinion og politikere. Men

stadig krise gir ikke ro til å gripe problemet an på en systematisk måte.

Vi klarte oversider å vinne forståelse for at det først var nødvendig med en grundig kartlegging. Noen vil kanskje huske en avtale som ble inngått på et dansk etablissement. Andre kanskje at undertegnede på TV viftet med Industriforbundets "hemmelige avfallsrapporter", som SFT hadde fått allerede i -74, uten å gjøre noe med dem.

Kartleggings- og oppryddings-prosjektet har hittil foregått stort sett "demokratisk og sindig". I gjennomsnitt er industrien fornøyd. Mens SFT kartla og vurderte, studerte NHO lovgrunnlaget og ansvarsforholdene. Dette var etter vår oppfatning langt mindre klart enn man kunne ønske seg - i Norge som i andre land. Jeg skal ikke komme nærmere inn på den etterfølgende brevveksel mellom NHOs advokater og Miljøverndepartementets, bare nevne at våre advokater har en annen tolkning av såvel ordet "ha" i FL §7, som av Grl §97 om tilbakevirkning. Men det var ikke bare den rent juridiske uklarheten og historisk bakgrunn som gjorde at vi mente at "det offentlige" burde bidra med en grunnstøtte til et fond som alle "lokalitetsiere" kunne få støtte fra. Vi ønsket gjennom grunnstøtten å "sukre pillen" for å få fortgang i oppryddingen og unngå langtekkelige, dyre rettstvister og konsulentutredningen, slik andre land har opplevd.

Nå fikk vi heller ikke blandt våre egne gehør for fondstanken, og forfulgte den derfor ikke. Selvfølgelig

skulle grunneiere til forurenset grunn gjerne sett at de fikk oppryddingsstøtte fra staten. Hvis de er ubemidlet, og lokaliteten må saneres av miljømessige grunner, vil de nok også få statsstøtte. Men, for de andre er det surt å måtte se på at staten bare hjelper de ansvarsløse - de som har sølt som værst - først med spesialavfall og senere med egenkapitalen. Noen vil kanskje lure på om disse har vært flinkere til å gjemme pengene enn avfallet.

Vi har derimot fått en del andre fordeleer vi bør være takknemlig for:

- SFT gjennomførte en landsomfattende kartlegging, før man foretok en samlet vurdering av kriterier, prioritering og kostnader.

- Vi har tatt oss tid til å utvikle metoder for behandling, med statlig støtte til flere prøveprosjekter. Norsk teknologiutvikling blir hjulpet.

- Vi har fått rimelig tid til å gjennomføre oppryddingsprosjektene i tur og orden

- Grunneiere som ikke har råd får hjelp av "det offentlige" til oppryddingen. Vi har og så fått tilbud om "statsgaranterte lån" til oppryddingen, men uten at noen har reagert på tilbudet.

- Dette har vært bidragende til at vi har sluppet et stort antall penge-, tids- og opinionstapende rettssaker i Norge - i motsetning til USA og Holland.

Vi har derimot ikke fått delta i arbeidet med kriterier for klassifisering og tiltaksgrenser. Dette betinger innsikt og kunnskap som vi kanskje ikke umiddelbart har. På den annen side bryter dette

med samarbeidet og åpenheten som har preget arbeidet hittil.

Selv om vi ikke har fått til en støtteordning, har vi latt være å oppfordre til rettssaker. Snarere tvert imot har vi oppfordrt bedriftene til å gå i seg selv og vurdere basis for en opinionsbelastende rettssak. Dette har vi gjort med henvisning til en enkel matrisse. Ifølge den er det ikke mange som har forutsetningene til å vinne en rettssak i forbindelse med gammelt avfall. Men komplisertere

saker kan selvfølgelig dukke opp.

Med denne erfaring anser vi det derfor i denne omgang for et større positivum at "det offentlige" nå gir seg tid til å foreskrive varige løsninger for dagens næringsliv enn at et begrenset antall eldre bedrifter må betale for opprydding i gamle avfallsdisponeringer. Det verste som kan skje - for begge parter - er at næringslivet om noen få år blir pålagt å gjøre omatt den opprydding som nå blir gjennomført.